

JOHN PELANDERIN RAHASTO

Leipurimestarin työ tutkimuksen tukena

Rahasto perustuu John Pelanderin testamenttilahjoitukseen, ja sen tarkoituksena on sydän- ja verisuonitautien tutkimuksen edistäminen. Lars-Olof Robert Stigell on myöhemmin kartuttanut rahaston pääomaa testamenttilahjoituksellaan.

John Pelanderin isä Matts (Matti) Pelander syntyi Pöytyällä 17.8.1874 Kolkkisten Sätilän Niinimäen torpparin Matts Pelanderin ja piika Maria Antintyttären perheeseen. Nuorena miehenä hän muutti Turkuun päästyään leipurinoppiin E. Henrikssonin liikkeeseen. Hän ansaitsi kisälinkirjansa 20-vuotiaana vuonna 1894 ja neljä vuotta myöhemmin hän kohosi leipurimestariksi.

Vuonna 1900 Matti Pelander perusti oman leipurinliikkeensä Turkuun Eerikinkadulle. Samana vuonna hän solmi avioliiton Anna Langénin kanssa. John Pelander syntyi 12.2.1903, isosisko Anna Sofia oli syntynyt kaksi vuotta aiemmin vuonna 1901. Pelanderin leipurin- ja kondiittorinliike muutti pian Uudenmaankadulle, ja Kauppahalliin perustettiin sivuliike. Perheen asunto sijaitsi Hämeenkadulla, tulevan yliopistonmäen eli Ryssänmäen kupeessa.

Matti Pelander oli pitkän linjan käsityöläinen, joka vanhan kisälliperinteen mukaisesti myös koulutti nuoria leipomolalle. Oman yritystoimintansa ohella hän suuntasi 1938 kiinteistöalalle vanhan tuttavansa Gunnar Söderströmin kanssa; Åbo Pappersindustri Ab:n johtajana toimineen Söderströmin ajatuksena oli rakennuttaa viisikerroksinen kivitalo Birgerinkatu 12:een (nyk. Ursininkatu). Asuntopulasta kärsivässä kaupungissa asunnot täyttyivät nopeasti. Matti Pelander omisti talosta puolet, mikä olikin hänelle hyvä eläkepäivien turva, kun hän 40 vuoden yrittäjätaipaleen jälkeen myi leipomonsa turkulaiselle Schmandt Oy:lle.

Yritystoimintansa ohella Matti Pelander oli Leipuriliiton johtokunnan jäsen viidentoista vuoden ajan ja Suomen Leipomoiden Tukku Oy:n johtokunnan jäsen vuoteen 1941 asti. Hänet nimitettiin Leipuriliiton kunniajäseneksi vuonna 1950. Matti Pelander kuoli Turussa 29.11.1961.

John Pelander ei jatkanut isänsä yritystoimintaa, vaan kouluttautui kirjanpitäjäksi. Hän vietti hiljaista ja säästeliästä elämää ja sisarensa tavoin pysyi naimattomana koko ikänsä. Hän muutti Ursininkadulle 1960-luvun lopulla ja hoiti taloyhtiön isännöintiä muutaman vuoden ajan. Naapurit muistavat hänet vaatimattomana miehenä, jonka vaatteenkin olivat kovin vanhanaikaiset. Häneltä ei jäänyt juuri

Leipurimestari Matti Pelander. Leipuri-lehti 1961.

minkäänlaista irtaimistoa eikä edes valokuvia hänen kuollessaan 15.10.1974, mutta puolet hänen isänsä rakennuttamasta talosta oli yhä hänen hallussaan. John Pelanderin testamenttaama omaisuus on suurin yksittäinen Turun Yliopistosäätiölle tehty lahjoitus.

Osuuskunta Sigillum / Markus Kivistö

Turun Yliopistosäätiö

Turun Yliopistosäätiön tarkoitus on edistää ja tukea Turun yliopiston toimintaa. Säätiön tärkein toimintamuoto on sen yleis- ja nimikkorahastot, joiden tuotosta säätiö jakaa apurahoja. Rahastojen yhteenlaskettu koko on runsaat 40 miljoonaa euroa.